

Gode geodata er afgørende, når arealkabalen for fremtidens grønne Danmark skal lægges

Thomas Jensen, Kommunernes Landsforening (KL)

Med aftalen om Grønt Danmark er det fra politisk side besluttet, at der skal ske en markant omlægning af arealerne i Danmark. 15% af landbrugsarealerne skal omdannes til vådområder eller skov, men præcist hvilke arealer, denne omlægning skal ske på, er endnu ikke fastlagt. Vi står overfor en stor og kompleks opgave i forhold til udpegning af omlægningsarealer, og i den forbindelse har KL igangsat et projekt med fokus på, hvordan geodata og GIS-kort kan bruges til at få den store arealkabale til at gå op.

Keywords: Geodata, GIS-kort, Grønt Danmark, Arealomlægning, Potentialekort

1. Historisk stor omlægning af vores arealer står for døren

Danmark står overfor en enorm omdannelse af vores arealer. I dag fylder landbruget omkring 60% af vores land, men med aftalen om Grønt Danmark er det fra politisk side besluttet, at 390.000 hektar (svarende til 15% af landbrugsarealet) skal omdannes til lavbundsområder eller skov. Dette skal ske i løbet af relativt kort tid, idet 140.000 hektar lavbundsjord skal være udtaget inden 2030, og yderligere 250.000 hektar skal være plantet til med skov inden 2045 (Regeringen, 2024).

Men udtagning af lavbundslande og plantning af skov er langt fra de eneste ting, der påvirker vores arealanvendelse. En opgørelse fra Concito viser eksempelvis, at der er behov for landområder svarende til 43% af Danmark areal, hvis vi skal have plads til alle aftalte eller planlagte arealomlægninger (Concito, 2023).

Figur 1: KL's bud på overordnede arealinteresser (tv) samt Kortdage 2024-deltagernes input til arealinteresser (th).

Der er mange arealinteresser bundet op på brugen af vores arealer og derfor også mange aktører og hensyn, der skal tages hånd om, når landskabet skal omdannes. Landbrug, skov, vådområder, friluftsliv, biodiversitet, grundvand, klimatilpasning, vedvarende energianlæg og byudvikling er nogle af de oplagte arealinteresser, men endnu flere findes. Det så vi bl.a., da KL på Kortdage 2024 spurgte ind til deltagerens syn på, hvad der (også) skal være plads til på vores arealer, jf. figur 1.

Grundet det enorme arealmæssige omfang samt de mange og forskelligartede arealinteresser, bliver opgaven med omlægning af Danmarks arealer en stor udfordring både fagligt og politisk. I den forbindelse kommer geodata og GIS-kort til at spille en afgørende rolle.

2. Kort spiller en vigtig rolle, når arealkabalen skal lægges

Kort kan noget særligt: de kan formidle store og komplekse datamængder, de kan understøtte et budskab både fagligt og politisk, og de kan åbne døre til nye modtagergrupper. Vi har flere gange oplevet, hvordan kort kan bruges til at understøtte en politisk dagsorden.

Vi så det bl.a., da vi i 2023 udarbejdede kortet, som viser hvor store arealer, der er omfattet af Folkekirkens indsigelsesret i fht. opførelsen af vindmøller. *Kirkekortet* fik ganske stor mediebevågenhed, og historien om, hvordan en enkelt aktørs indsigelsesret kan bremse den grønne omstilling, blev bl.a. bragt i DR's satireprogram: "Tæt på Sandheden", se figur 2. Dermed nåede historien ud til en bredere modtagergruppe, end vi sædvanligvis formår at ramme.

Figur 2: KL's "Kirkekort" i "Tæt på sandheden" (DR, 2023).

Budskabet om de omfattende arealinteresser lå også bag den serie af kort, som vi lavede til *Klima og Miljø Topmødet 2024*, hvor kortene understøttede budskabet om, at der ikke findes ledige arealer i Danmark, og at den plads, vi har, skal bruges mere smart og til flere ting på én gang, se figur 3.

Når den store arealkabale skal lægges for Grønt Danmark og der samtidig skal tages mange andre arealhensyn, vil kort og geodata også komme til at spille en afgørende rolle og KL har i den forbindelse igangsat et projekt omkring udarbejdelse af såkaldte potentialekort.

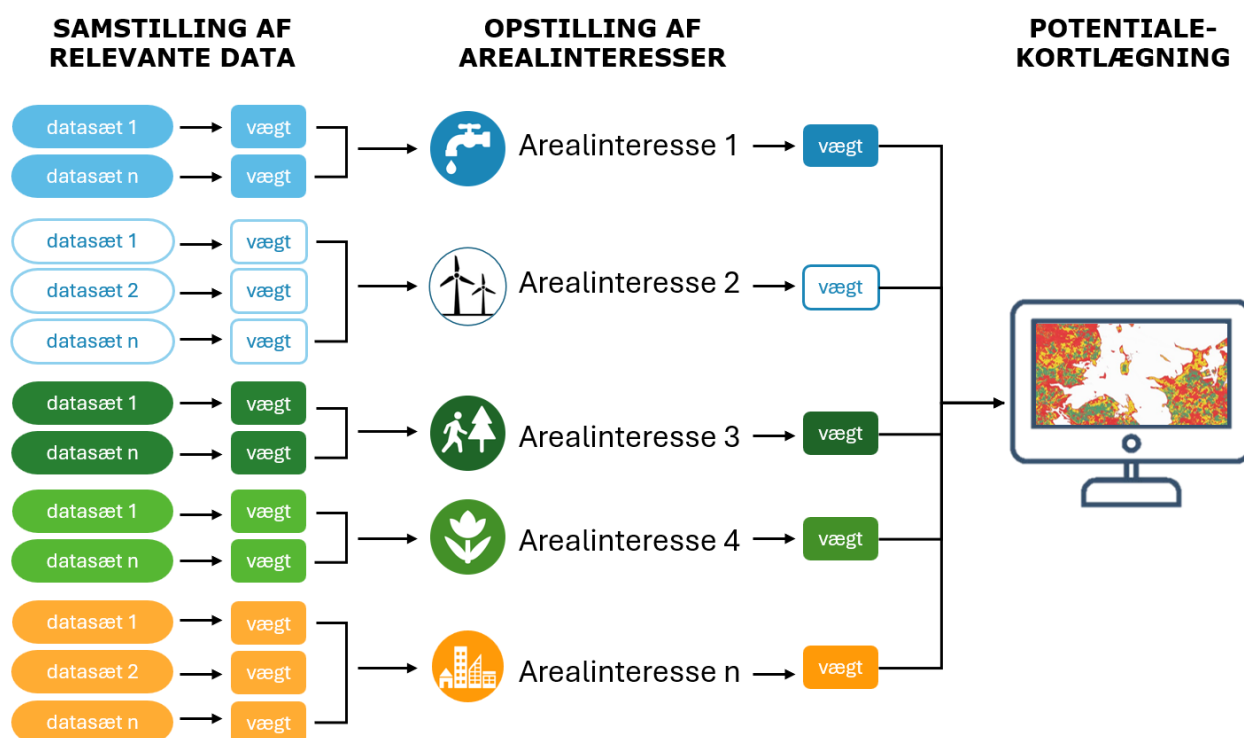
Figur 3: KL's arealinteressekort på Klima og Miljø Topmødet (KL, 2024).

3. Potentialekort som grundlag for helhedsorienteret arealanvendelse

Kommunerne er en central aktør i forbindelse med den forestående arealomlægning, hvor de vil have rollen som både myndighed, planlægger og projektdeltager. I den forbindelse bliver det afgørende at kunne skabe overblik over hvilke arealer, der er i spil til forskellige typer af omlægning, samt at kunne vurdere, hvor det giver mest mening og størst effekt at gennemføre en specifik arealomlægning.

For at kunne understøtte kommunernes arbejde med den helhedsorienterede arealanvendelse har vi igangsat et projekt om brugen af fællesoffentlige geodata til arealmæssige potentialekort, se figur 4.

Grundtanken bag potentialekortet er at samle grupper af geodata til temaopdelte kort for forskellige arealinteresser – fx skov, landbrug, vådområder, vedvarende energi eller rekreative områder. Arealinteressekortene kan derefter vægtes og sammensættes til et samlet kort, der indikerer potentialet for en hensigtsmæssig arealomlægning baseret på faglige og politiske prioriteringer.

Figur 4: Potentialekortet baseret på temaopdelte grunddata, arealinteressekort og en vægtning af disse.

Projektet vil fokusere på en række grundlæggende principper for geodata og kort, idet disse skal være:

- Tilgængelige (der vil være fokus på brug af fællesoffentlige data)
- Gode, både hvad angår kvantitet (ensartet og bred arealdækning) og kvalitet
- Egnede til vægtning (så det er muligt at sammenholde temaerne mod hinanden)
- Læsbare for modtagerne (så budskabet er let at forstå)
- Gennemskelige i fht. metoden (så datakilden og metoden er klar)

Projektet vil løbe frem til udgangen af 2025 og have følgende leverancer:

- Et bruttokatalog over relevante data til brug i potentialekortet
- Vurdering af grunddatasættenes kvalitet samt evt. behov for bedre eller nye data
- En eksempelsamling af relevante potentieleanalyser
- En prototype på online-visning af datakataloger og potentialekort
- En løbende vidensdeling og aktiviteter til kompetenceløft i kommunerne

Arbejder du med helhedsorienteret arealanvendelse, og vil du bidrage til projektet, er du meget velkommen til at kontakte [KL's projektleder Line Hvingel](#).

Referencer

Concito (2023). Danmarks Arealer – Danmarks Fremtid.

https://concito.dk/files/media/document/Danmarks_arealer_web.pdf

DR (2023). Tæt på sandheden. [https://www.facebook.com/dr2tv/videos/kirker-vs-](https://www.facebook.com/dr2tv/videos/kirker-vs-vindm%C3%B8ller/644074630880075)

[vindm%C3%B8ller/644074630880075](https://www.facebook.com/dr2tv/videos/kirker-vs-vindm%C3%B8ller/644074630880075)

KL (2024). Ny kortlægning af Danmarks arealer: Kommunal planlægning er en kompleks opgave.

<https://www.kl.dk/nyheder/teknik-og-miljoe/2024/ny-kortlaegning-af-danmarks-arealer-kommunal-planlaegning-er-en-kompleks-opgave>

Regeringen (2024). Aftale om et Grønt Danmark. [https://www.regeringen.dk/media/13261/aftale-om-et-](https://www.regeringen.dk/media/13261/aftale-om-et-groent-danmark.pdf)

[groent-danmark.pdf](https://www.regeringen.dk/media/13261/aftale-om-et-groent-danmark.pdf)